

Vergaderjaar 2019–2020

35 350 B

Wijziging van de begrotingsstaat van het gemeentefonds (B) voor het jaar 2019 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING
Ontvangen 26 november 2019

INHOUDSOPGAVE

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	2
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1	Leeswijzer	3
2	Het beleid	3
	Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties	3
3	Het beleidsartikel	5
	Beleidsartikel 1 Gemeentefonds	5
4	Bijlagen	7
	Overzicht integratie-uitkeringen gemeentefonds	7
	Overzicht decentralisatie-uitkeringen gemeentefonds	8

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2019 wijzigingen aan te brengen in de begrotingsstaat van het gemeentefonds.

Het in die begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikel wordt in onderdeel B. van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

Wetsartikel 3

Ingevolge artikel 5, eerste lid, van de Financiële-verhoudingswet hebben gemeenten gezamenlijk recht op het bedrag dat in de begroting als verplichting voor het totaal van de algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen is opgenomen. Ingevolge artikel 5, tweede lid, van de Financiële-verhoudingswet hebben de gemeenten gezamenlijk recht op de bedragen die in de begroting als verplichting voor het totaal van de integratie-uitkeringen en het totaal van de decentralisatie-uitkeringen is opgenomen.

De in dit wetsartikel opgenomen bedragen zijn niet rechtstreeks uit de begrotingsstaat af te leiden. De bedragen worden nader onderbouwd in deze memorie van toelichting.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

R.W. Knops

De Staatssecretaris van Financiën,

M. Snel

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1 Leeswijzer

De tweede suppletoire begroting geeft een beeld van de uitvoering van de begroting 2019. De stand van de tweede suppletoire begroting wordt opgebouwd vanaf de stand van de eerste suppletoire begroting 2019.

2 Het beleid

Door wijzigingen in beleid van verschillende departementen kan worden overgegaan tot het beleggen of juist weghalen van taken bij gemeenten. Indien dit gepaard gaat met een toevoeging aan of een uitname uit het gemeentefonds, wordt dit begrotingstechnisch verwerkt. In de onderstaande tabel worden de mutaties groter dan € 30 mln. weergegeven. Daarbij is onderscheid aangebracht tussen nominale mutaties enerzijds en overboekingen van/naar andere departementen anderzijds.

Overzicht belangrijke uitgaven- en ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2019 (Tweede suppletoire begroting) (bedragen x € 1.000)	
	Uitgaven 2019
Vastgestelde begroting 2019	30.147.959
Stand 1e suppletoire begroting 2019	31.159.692
Belangrijkste suppletoire mutaties	
Nominale mutaties	
1 Accres 2019	- 218.343
2 Ruimte onder plafond BCF 2019	80.823
Overboekingen	
3 Aardgasrijke wijken	34.096
4 Regionale opgaven	39.843
5 Ambulantisering in de ggz	50.000
6 Perspectief op werk	35.000
7 Transitievisie warmte	71.746
Overige mutaties	124.170
Stand 2e suppletoire begroting 2019	31.377.027

Toelichting

1. Accres 2019

Het gemeentefonds ontwikkelt zich evenredig met de accres-relevante uitgaven (ARU) van het Rijk. Nemen de ARU van jaar op jaar toe, dan neemt ook de algemene uitkering van het gemeentefonds toe. Bij een afname van de ARU geldt het omgekeerde. De groei of krimp van het gemeentefonds als gevolg van deze normeringssystematiek wordt accres genoemd.

Het accres van tranche 2019 bedraagt € 1.068 mln. positief. Dat is een negatieve bijstelling van € 218 mln. ten opzichte van de 1e suppletoire begroting 2019 van het gemeentefonds. Deze negatieve bijstelling is een gevolg van de besluitvorming van het Kabinet en wordt met name veroorzaakt door lagere uitgaven van het Rijk in 2019.

2. Ruimte onder plafond BCF 2019

De ontwikkeling van het BTW-compensatiefonds (BCF) en het bijbehorende plafond leiden conform het Financieel Akkoord Rijk/VNG/IPO met ingang van 2015 tot een toename of afname van de algemene uitkering van de fondsen. Voor 2019 is vooralsnog sprake van ruimte onder het plafond, met als gevolg een toevoeging aan de algemene uitkering van € 81 mln.

3. Aardgasvrije wijken

Vanuit het programma Aardgasvrije wijken ontvangen 27 gemeenten in 2019 de tweede tranche van de bijdrage van het Ministerie van BZK voor het aardgasvrij maken van woonwijken.

4. Regionale opgaven

Het Kabinet heeft geld gereserveerd voor het aanpakken van regionale opgaven. Deze bijdrage betreft de 2e tranche van de regionale opgaven door gemeenten. Deze bijdrage is bestemd voor regionale opgaven in en rond de gemeenten Ede, Tilburg, Den Haag, Doetinchem, Noordoost Fryslan. en Zaanstad.

5. Ambulantisering in de ggz

Het hoofdlijnenakkoord ggz beschrijft de ambities voor de ggz-sector voor de periode 2019-2022. Belangrijk onderdeel daarvan is het verder realiseren van de beweging 'juiste zorg op de juiste plek' en het verbeteren van de samenwerking over de grenzen van het zorgdomein en het sociaal domein. Het kabinet stelt financiële middelen beschikbaar voor het realiseren van de ambities uit het hoofdlijnenakkoord ggz. De reeks loopt op van € 50 mln. in 2019 tot € 95 mln. 2022 en wordt daarna structureel ingeboekt. Het kabinet erkent hiermee de noodzaak van een structurele financiële bijdrage aan de gemeenten om de ambulantiseringdoelstelling te behalen.

6 Perspectief op werk

Werkgevers, gemeenten, UWV, MBO-Raad en de Ministeries van OCW en SZW hebben met de Intentieverklaring Perspectief op Werk (PoW) een oproep aan de arbeidsmarktregio's gedaan om de kansen die de huidige arbeidsmarkt biedt optimaal te benutten. In het kader van de Intentieverklaring PoW ontvangen 35 gemeenten namens hun arbeidsmarktregio elk een impulsfinanciering van € 1 mln. voor hun actieplan.

Perspectief op Werk is een extra impuls voor de arbeidstoeleiding van mensen die willen en kunnen werken, maar niet zelfstandig de weg naar werk vinden. Een intensievere samenwerking tussen publieke en private partijen moet zorgen voor goede matches tussen werkzoekenden en beschikbaar werk. Perspectief op Werk is naast een extra impuls ook een leertraject om vanuit de praktijk te bezien hoe de bemiddeling van deze groep verbeterd kan worden.

7. Transitievisie warmte

Vanuit het totale budget van € 150 mln. voor Klimaatmiddelen voor de decentrale overheden is € 71,7 mln. beschikbaar gesteld aan gemeenten voor het uitwerken van de gemeentelijk Transitievisie warmte. In 2021 moet

elke gemeente een transitievisie warmte hebben opgesteld. In het Klimaatakkoord (Kamerstukken 2018/19, [32813](#), nr. 263) staat daarover het volgende: *Gemeenten zullen uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte vaststellen waarin het tijdspad waarin wijken worden verduurzaamd, is vastgelegd.*

3 Het beleidsartikel

Beleidsartikel 1 Gemeentefonds

In onderstaande tabel worden voor de verplichtingen, de uitgaven en de ontvangsten de budgettaire gevolgen van beleid van het gemeentefonds weergegeven. Hiermee worden de integrale uitgaven die samenhangen met de samengestelde beleidsdoelstelling (het nastreven van een adequate omvang van het gemeentefonds en het nastreven van een adequate verdeling van de middelen over de gemeenten) inzichtelijk gemaakt.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, beleidsartikel gemeentefonds (Tweede suppletioire begroting) (bedragen x € 1.000)					
	Vastgestelde begroting (1)	Stand 1e suppletioire begroting (2)	Mutaties 2e suppletioire begroting (3)		Stand 2e suppletioire begroting (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoenen nota	Overige mutaties 2e suppletioire begroting	
Verplichtingen	30.147.959	30.850.004	53.307	164.028	31.067.339
Uitgaven	30.147.959	31.159.692	53.307	164.028	31.377.027
waarvan juridisch verplicht (percentage)		100%			100%
Opdrachten	1.711	4.061	- 374	0	3.687
Kosten Financiële-verhoudingswet	1.711	4.061	- 374	0	3.687
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	0	0	374	0	374
Kosten Financiële-verhoudingswet	0	0	374	0	374
Bijdragen aan medeoverheden	30.146.248	31.155.631	53.307	164.028	31.372.966
Algemene uitkeringen en de aanvullende uitkeringen	24.888.257	25.284.800	- 131.072	- 2.562	25.151.166
Integratie-uitkeringen	4.310.733	4.434.164	65.512	0	4.499.676
Decentralisatie-uitkeringen	947.258	1.436.667	118.867	166.590	1.722.124
Ontvangsten	30.147.959	31.159.692	53.307	164.028	31.377.027

Toelichting op de financiële instrumenten

Opdrachten

Kosten Financiële-verhoudingswet

Dit betreft het budget dat elk jaar is gereserveerd voor de uitvoering van onderzoeken op het vlak van de omvang en verdeling van het gemeentefonds en het onderhoud van het betaalsysteem.

Bijdragen aan ZBO's/RWT's

Kosten Financiële-verhoudingswet

Dit betreft het budget dat elk jaar is gereserveerd voor de uitvoering van onderzoeken op het vlak van de omvang en verdeling van het gemeentefonds en het onderhoud van het betaalsysteem.

Bijdragen aan mede overheden

Algemene uitkering en de aanvullende uitkeringen

Dit betreft de uitkering aan alle gemeenten, die ten goede komt aan de algemene middelen van de gemeenten. De uitkering is gebaseerd op de artikelen 5 en 6 van de Financiële-verhoudingswet.

Integratie-uitkeringen

Dit betreft de uitkering die wordt toegepast als rechtstreekse overheveling van middelen naar de algemene uitkering bezwaarlijk is vanwege de omvang van de herverdeeffecten. De integratie-uitkering voorziet dan in een geleidelijke overgang naar de algemene uitkering. De uitkering is gebaseerd op artikel 5 lid 2 van de Financiële-verhoudingswet. Een overzicht van de integratie-uitkeringen is opgenomen in bijlage 4.1. Meer informatie over de integratie-uitkeringen is te vinden in de circulaires van het Gemeentefonds.

Decentralisatie-uitkeringen

Naast de algemene uitkering en de integratie-uitkering bestaat in het gemeentefonds ook de decentralisatie-uitkering. De verdeling van de decentralisatie-uitkering volgt evenmin als de integratie-uitkering de regels van de verdeling van de algemene uitkering van het gemeentefonds. Anders dan bij de integratie-uitkering, waar de termijn van overheveling naar de algemene uitkering van tevoren vaststaat, ontbreekt bij de decentralisatie-uitkering een dergelijke termijn. Een overzicht van de decentralisatie-uitkeringen is opgenomen in bijlage 4.2. Meer informatie over de decentralisatie-uitkeringen is te vinden in de circulaires van het Gemeentefonds.

Ontvangsten

Sinds de invoering van de Financiële-verhoudingswet zijn de uitgaven en de (belasting-)inkomsten op grond van artikel 4 van die wet over ieder uitkeringsjaar aan elkaar gelijk.

4 Bijlagen

Overzicht integratie-uitkeringen gemeentefonds

Overzicht integratie-uitkeringen gemeentefonds (bedragen x € 1.000)	
	Uitgaven 2019
Voogdij 18+	680.360
Beschermd wonen	1.809.397
Participatie	1.999.849
Verhoging raadsledenvergoeding kleine gemeenten	9.763
Wijziging betalingsverloop 2018	307
Stand 2e suppletoire begroting 2019	4.499.676

Overzicht decentralisatie-uitkeringen gemeentefonds

Overzicht decentralisatie-uitkeringen gemeentefonds (bedragen x € 1.000)	
	Uitgaven 2019
Aardgasvrije wijken	34.096
Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren	1.338
Asbeter	648
Basisregistratie Grootchalige Topografie	211
Basisregistratie Ondergrond	100
Beeldende kunst en vormgeving	13.500
Beter benutten	176
Bevolkingsdaling	11.245
Bibliotheekmiddelen	1.000
Bodemsanering	53.621
Bonus beschut werk	8.329
BRP centralisering inschrijving vergunninghouders	4.731
Buurtsportcoaches	73.300
Centrale Stem Opnemenig	1.005
City deal Eenvoudig Maatwerk	124
City Deal Voedsel	25
Correctie Waterschapswegen (Knelpunten verdeelproblematiek)	3.612
Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie	5.216
Dialogo Sinterklaasintocht	35
Eindhoven Internationale Knoop XL	80
Energieklokken	12.397
Europees Burgerinitiatief Stop Extremisme	12
Experimenten sociale benadering dementie	1.000
Faciliteiten besluit opvangcentra	7.759
Floriade Almere	2.500
Fort Oranje Zundert	1.500
Geluidsmaatregelen HSL Zuid	3.906
Geweld hoort nergens thuis	3.600
Gezond in de stad	22.374
Grensland conferentie Venlo	30
Groeiopgave Almere	8.082
GROS jongerenevenementen	50
Herstructurering wsw Oost-Groningen	4.884
Implementatie traject 5 sociaal domein	310
Impuls weerbaar bestuur	240
Jeugd	21.700
Jeugdhulp aan kinderen in een AZC	5.100
Kansen voor alle kinderen	85.000
Kerkenvisies	3.500
Koplopergemeenten Cliëntondersteuning	8.164
Landelijke voorziening vreemdelingen	19.100
Lerarentekort G4	4.000
LHBTI beleid regenboogsteden	1.273
Maatschappelijke begeleiding	32.607
Maatschappelijke opvang	385.057
MKBA Lelystad next level	15
Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit	738
Nijmijgen Green Capital of Europe	10
NL DIGIbeter Innovatiebudget	2.508
Oeververbinding Rotterdam pre verkenning	75
Peel en Maas vangnet	10

	Uitgaven 2019
Permanente registratie Den Haag	1.232
Perspectief op werk	35.000
Pilot integrale beveiligingsplannen	950
Pilot opvang en begeleiding asielzoekers	756
Pilot Roma en Sinti	239
Pilot Verdere integratie op de arbeidsmarkt	897
Pilots Flexibele opvang	1.200
Pilots logeerszorg	875
Pilots Verander opgave inburgering	4.395
Proeftuinen cultuurprofielen	1.441
Programmabureau Sociaal domein	300
Raadsondersteuning Groningen	500
Rechtspositiebesluit burgemeesters	24
Regionale Energie Strategieën	28.045
Regionale opgaven	81.443
Scholenprogramma Groningen	8.875
Slachtoffers mensenhandel (Vrouwenopvang)	1.000
Slimme en Duurzame mobiliteit MRA	4.853
Slimme laadpleinen	248
Sociale en emotionele ondersteuning gezondheidsgevolgen aardbeving	4.600
Sportakkoorden	3.715
Transformatiefonds Sociaal Domein Jeugd	36.076
Transitievisie warmte	71.746
Twinning arbeidsbemiddeling	61
Vangnetregeling Hoorn	26
Veilig Thuis	32.100
Veilige steden	331
Veiligheidshuizen	7.700
Verduurzaming basisscholen	350
Vergoeding hoofdstembureaus verkiezingen	82
Verhoging taalniveau statushouders	20.000
Verlenging impuls regionale Samenwerking GGZ	930
Versterking lokale aanpak jihadisme	6.538
Versterking lokale werkgelegenheid Groningen	1.900
Voorkomen van schulden en bestrijding van armoede	14.225
Voorschoolse voorziening peuters	30.000
Vrouwenopvang	123.851
VTH-taken	46.700
Vuelta 2020	1.000
Waddenzee werelderfgoed coördinator	44
Wijkaanpak	14.349
Woondeals	2.098
Zelfstandige woonvoorziening jongeren	100
Zoetwatermaatregelen	5.203
Zorgverlichter	100
Wijziging betalingsverloop 2018	276.133
Stand 2e suppletoire begroting 2019	1.722.124